

MENAKİBU'L-KUDSİYYE'YE GÖRE BABAİ ŞEYHİ MUHLİS PAŞA'NIN ANADOLU SELÇUKLU TAHTINA GEÇİŞİ

Ahmet Ağırakça

Anadolu Selçuklu Devleti, çeşitli sebeplerle meydana gelen Babai isyanı ve devlet ile isyan edenler arasında 1240 yılında vuku bulan «Malya Savaşı»ndan sonra ister istemez zayıflamaya yüz tutmuştu. Bunun arkasından 1243'te Moğolların Anadolu'yu işgal etmeğe başlamaları ve aynı tarihte II. Gıyâseddin Keyhüsrev'in zayıf yönetiminden dolayı kaybedilen Kösedağ Savaşı devletin çöküşünü hızlandırmış bulunuyordu. II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in 1246 yılında ölümü üzerine devletin zayıflamasına ve çöküşüne yol açan sebeblere biri daha eklendi. Bu da, Selçuklu ailesinin ferdleri arasındaki taht kavgalarının yeniden başlamasıydı.

Diğer taraftan 1071 Malazgirt Zaferinden sonra yavaş yavaş Anadolu'ya giren Türkmenler Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde yerleşmiş ve genellikle kabîle hayatını sürdürmüşlerdi. Ancak yönetime daha yakın olan Türklerle, bu ister göçebe ister yerleşik hayatı sürdüren ve eski örf ve âdetlerinden pek bir şey kaybetmeyen Türkmenler arasında bazı farklılık ve sürtüşmeler göze çarpmaktadır. Meselâ Kaynaklarda, Anadolu Selçuklu Devleti'nin başına daima bir dert olmuş ve pâyıtaht Konya'yı devamlı saldırılarla rahatsız eden Karamanlı Türkmenler'den bahsederken onlara karşı hakaretâ-miz tabirlerin kullanıldığını görüyoruz¹.

II. Gıyaseddin Keyhüsrev devrinde konulan ağır vergiler ve Sultan'ın eğlenceye ve sefahate dalması üzerine devleti arzu ettikleri gibi yönetmeye başlayan vezirlerin tutumu, ister istemez reâyâ ve

1 Kerimeddin Aksarıyı, *Müsâmeretu'l-ahbâr*, nşr., O. Turan, Ankara 1944, s. 71. «Etrâk-ı nâpâk, Etrâk-ı Mutegallibe» v.s.

bilhassa Türkmenler arasında bir çok hoşnutsuzluklara sebep olmuştur.

Eski âdetlerine bağlı olan Türkmenlerin devlet ile ihtilaf halinde oldukları diğer bir husus da mezheb açısından idi. Zira Anadolu Selçuklu Devleti sünni yolu benimsemişken, Türkmenler ise, daha çok saptırılmış, bir sürü bid'at ve hurafelerle dolu islâm dışı tasavvuf yolu tercih etmişlerdi². Gerçekten Türkmenler'in kendi sosyal hayatlarına uygun olarak gayri islâmî bir yaşayış tarzına girdikleri bilinmektedir³. Daha çok «İsmâîlî» anlayışa sahip olan bu kitleler daima bir kurtarıcı bekledikleri için *Babalar*'ın telkinlerine son derece bağlı idiler.

Baba İshak'ın zeminini hazırladığı ve gerçekten Anadolu Selçuklu devletini sarstığı söylenebilecek olan Babailer İsyanı'nı Baba İlyas Horasânî'nin sürdürdüğünü görüyoruz. Birbiri arkasında zaffer kazanan Babailer nihayet devletin başkentine doğru ilerleyerek yönetime hakim olmağa çalışıyorlardı. Aslında düzensiz kitleler halinde ilerleyen Türkmenler'in gerçekten birkaç sefer Selçuklu kuvvetlerini mağlup etmeleri dikkat çekici bir olaydır. Nihayet 1240 yılında Kırşehir yakınlarında meydana gelen Malya Savaşında Selçuklu ordusu bu isyancı Türkmen kitlelerini büyük bir yenilgiye uğratmış ve isyancıları dağıtmıştı. Selçuklular bu savaşta küçük çocuklar hariç geri kalan kitleyi tamamen kılıçtan geçirdiler⁴. Anadolu Selçuklu Sultanına korkulu anlar yaşatan ve onu Devletten ve saltanattan mahrum kalma korkusuna düşüren bu isyan şimdilik bastırılmış bulunuyordu.

Baba İlyas Horasânî'nin ölümünden ve Malya savaşındaki Babai mağlubiyetinden sonra da bu hareketin tamamen silindiği söylenebilir. Gerçekten isyanın fiili hareketi söndürülmüşse de, buna sebep olan faktörlerin Türkmenler arasında ve onların zihinlerinde yaşamakta olduğu söylenebilir. Baba İlyas Horasânî'nin Malya savaşına

2 Bk. Abdülkadir İnan, *Tarihte ve Bugünkü Şamanizm*, Ankara 1972, Muhtelif yerler; O. Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1971, s. 424-425.

3 A.Y. Ocak, *Babailer İsyanı*, İstanbul 1980, s. 72.

4 İbn Bîbî, *el-Evâmirü'l-Alaiyye Fî'l-Umurü'l-Alaiyye*, nşr. A. S. Erzi, Ankara 1956, s. 499 vd. Ayrıca krş. O. Turan, a.g.e., s. 422 vd.; A.Y. Ocak, a.g.e., s. 132.

katılan bütün yakınları ve çocukları öldürülmüştü. Ancak Elvan Çelebi'nin «*Menâkibu'l-kudsîyye*»sine göre, O sırada Amasya'ya bağlı Çat köyünde bulunan ve Baba İlyas'ın o sırada beşikte olan en küçük oğlu Muhlîs, Şerefeddin adlı bir hoca tarafından alınır⁵. Şerefeddin, Muhlîs Paşa'yı kim olduğunu belirtmeden tam yedi yıl köre-kadı'nın evinde büyütür⁶. Muhlîs, bu şekilde Karaman oğullarının atası Nure Süfî'nin gözetimi altında kalır. Bundan sonra muhtemelen kendisine bir zarar gelmesinden korkularak Mısır'a götürülen Muhlîs Paşa, Mısır Memluklu hükümdarı el-Melikü'z-zâhir Baybars'ın sarayında yedi yıl daha kalır⁷ ve orada bu müddet içinde başta fıkıh olmak üzere diğer islâmî ilimler alanında tahsilini sürdürür⁸.

Anadolu topraklarında daima gözü olan ve Anadolu Selçukluları ile devamlı rekabet halinde bulunan Mısır Memluklu Sultanı el-Melikü'z-zâhir Baybars'ın, ileride bunu bir fırsat olarak değerlendirmek maksadıyla bir hanedan düşmanını barındırması akılla uygun gelmektedir.

Menâkibu'l-Kutsîyye'ye göre; muhtemelen 14-15 yaşları civarında olan Muhlîs Paşa'ya, Anadolu'ya, Babailer'in ve Türkmenlerin başına dönmesi için Allah tarafından görev verildiği inancına varılır⁹. Muhlîs Paşa verilen bu görev üzerine Anadolu'ya geri gelir.

5 Elvân Çelebi, *Menâkibu'l-kudsîyye fî menâsibi'l-unsîyye*, nşr. haz. A.Y. Ocak-I. Erünsal (baskıda), beyit : 778 vd.

6 A.g.e., beyit : 797.

«Alur İletir evine izzet-ile
Yidi yıl besler anda kıymet-ile».

7 A.g.e., beyit : 816.

«Yidi yıl dahi işbu sûret-ile
Sürdü dirlik Mısır'da hikmet-ile».

Ancak bu Hurûfilîğin etkisiyle Babailik ve ona benzer tarikatlarda «yedi, kırk, yetmiş» rakamlarının kutsal sayılmalarından dolayı da yedi rakamının zikredilmiş olma ihtimalini gözönünde bulundurmak gerekir.

8 A.g.e., beyit : 815.

9 A.g.e., beyit : 827 :

«At virür u kemer kılıç kuşadır
Ruma vargil diyü virür destur»

beyit : 830 :

«Durma var Rûma feth kıl Rumı
Da'vet it ol cemaat-ı Şumı».

Muhlis Paşa Anadolu'ya döndüğü sırada Selçuklu-Karamanoğlu çekişmesi devam etmekteydi. O, ister istemez Karamanlılarla münasebet kurdu. Zira Karamanoğullarının atası ve Beyliğin teşekkülünde ilk emeği olan Nure Süfî¹⁰ aynı zamanda Baba İlyas Horasânî'nin müridi idi¹¹. Anadolu'ya ayak attığı günden itibaren Karamanlılarla işbirliği yapan Muhlis Paşa'nın Türkmenlerin büyük teveccühlerine mazhar olduğunu görüyoruz¹².

Elvan Çelebi'nin verdiği malumata bakarsak Muhlis Paşa, 1240 yılında beşikte bulunuyordu. Mısır'dan 14-15 yaşlarında tekrar Anadolu'ya döndüğüne göre; onun 1254-1255 yıllarında geri gelmiş olması muhtemeldir. O sıralarda da Selçuklu tahtında IV. Rükneddin Kılıçarslan, kardeşi Keykâvus ile birlikte müşterek olarak hüküm sürmekte idiler. Kardeşler arasındaki taht kavgalarından dolayı, Muhlis Paşa'nın tekrar Anadolu'ya dönmesi ve yönetim aleyhinde bulunması, Selçuklu sultanlarının dikkatini çekmemiş veya onun bu faaliyetleri henüz önemsenecek bir seviyeyi bulmamış olabilir. IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın 1266 yılında Muineddin Süleyman Pervâne'nin gayretiyle öldürülmesinden sonra¹³ yerine oğlu Sultan III. Gıyaseddin Keyhüsrev tahta geçer.

Menâkibu'l-kudsîyye sahibi Elvan Çelebi, Muhlis Paşa'nın Mısır'dan geri döndüğü sırada Selçuklu tahtında sultan Gıyaseddin'in bulunduğunu belirtir¹⁴. Halbuki menâkibnâmenin verdiği malumata göre, Muhlis Paşa'nın Mısır'dan döndüğünü tahmin ettiğimiz tarihte, yani 1254-1255 yıllarında, Selçuklu tahtında IV. Rükneddin Kılıçarslan'ın bulunduğu bilinmektedir¹⁵. Ancak Muhlis Paşa'nın asıl

10 M.C. Şehabettin Tekindağ, Karamanlılar mad., 1A.

11 Cenâbî, *el-'Aylemu'z-zâhir fi ahbârî'l-evâil ve'l-evâhir*, Nuruosmaniye Kütüb. no : 3101, vr. 157 ve ondan naklen Müneccimbaşı Ahmed Dede, *Câmi'ü'd-düvel*, Nuruosmaniye kütüb. no : 3172, vr. 123b. Ayrıca bk. İ.H. Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 1969, s. 1; N. Kaymaz, *Pervâne Mû'inü'ddin Süleyman*, Ankara 1970, s. 101.

12 *Menâkibu'l-Kutsîyye*, beyit : 876 :

«Pâdişahsın buyur helâk edelim
Ya buyur bu ilî koyup gidelim».

13 Aksarayî, a.g.e., s. 86. Ayrıca geniş bilgi için bk. N. Kaymaz, a.g.e., s. 118 vd.

14 *Menâkibu'l-kudsîyye*, beyit : 849.

15 A.Y. Ocak'da aynı kanaattedir, bk. a.g.e., s. 155, not : 5.

faaliyetlerinin başlamasından ve halkın onun etrafında toplanmasından sonra devlet ile çekişmesinin yoğunlaştığı sırada saltanat tahtında gerçekten sultan III. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1284) bulunuyordu. Bu da *Menâkibnâme*'nin Muhlis Paşa-Sultan Gıyaseddin münasebetlerinden dolayı, Muhlis Paşa'nın Mısır'dan dönüşü sırasında hangi sultanın başta bulunduğu hususunda yanıldığını gösterebilir. Muhlis Paşa'nın, döndükten sonra daha genç yaşta olmasından dolayı faaliyetlerini hızlandıramadığı ve Selçuklu yönetimini tehdit eden ciddi bir faaliyet gösterememiş olması ihtimali vardır. Bu durumda O'nun Mısır'dan dönüşü sırasında tahtta bulunan IV. Rükneddin Kılıçarslan ile pek münasebetleri olmamıştı.

Gerçekten Muhlis Paşa'nın asıl faaliyetlerini III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında başlatmış olduğunu yine *Menâkibu'l-kudsîyye*'den öğreniyoruz. Onun Konya ve civarında halk ile irtibatlar kurup onların iltifatlarına mazhar olduğunu ve etrafındakilere memleketi zulümden kurtarmanın gereğinden bahsettiğini ve bu yönde faaliyetlerini sürdürdüğünü görüyoruz¹⁶.

İşte Muhlis Paşa bu yönetim aleyhindeki faaliyetinden dolayı Sultan III. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından Gevâle kalesinde yüz gün hapsedilmiş ve bu hapis müddetinden sonra mancınkla kaleden aşağıya atılarak öldürülmek istenmişti¹⁷. Müridlerinin çokluğundan ve tekrar Selçuklulara bir zarar vermesinden endişe edilmiş olacak ki, Sultan Gıyaseddin tarafından ona valilik teklif edildiği ve şeyhlikten vazgeçmesi istendiği görülmektedir. Ancak Muhlis Paşa, Selçuklulara başkaldırmanın ve Türkmenlere liderlik yapmanın kendisine verilen manevî bir görev olduğu kanaat ve inancında olduğu

16 *Menâkibu'l-kudsîyye*, beyit : 870 vd.

17 *Menâkibu'l-kudsîyye*, beyit : 894 :

«Oldu zindanda dübdürüst yüz gün
Yidi içmedi ne dünü ne gün».

Menâkibnâme'deki bu menkabeye göre yüz gün yiyecek ve içecek bir şey vermeden hapiste tutulmuş ve bu müddetin sonunda mancınklarla kaleden fırlatıldığı halde Allah'ın izniyle hiçbir zarara uğar olmadan sağ selim olarak yere düşmüş ve kurtulmuştu, bk. *Menâkibu'l-kudsîyye*, beyit : 906 vd; Bu rivayetin de bir menkabeyi geçmeyeceği gayet açıktır. Zira bir insanın yüz gün aç ve susuz kalması gerçeğe ne kadar uyar.

için sultanın bu teklifini son derece basit görüp anında reddetmişti¹⁸ Sultan III. Gıyaseddin, Muhlîs Paşa'ya bu davadan vazgeçmesi ve bir şehirde bir çok şeyhin bulunmasına karşılık, ülkenin tek bir hükümdarının olması gerektiğini söylemesine rağmen, Paşa'nın faaliyetlerini sürdürdüğünü görmekteyiz¹⁹.

Muhlîs Paşa, gerek Karamanlılar'dan ve gerekse diğer Türkmen müridlerinden toplanan kitlelerle Konya'ya gelip saltanat merkezini eline geçirir.

Bu husustaki bilgilerimiz gerçekten sınırlıdır. Ancak Elvan Çelebi'nin;

«Hazreti Şeyh altı ay tamam
Kıldı Sultan evin saray u makam

...

Yetmiş iki ve altı yüz yetdi²⁰
Hem bu yolda Celâl-i din gitti».

diyerek O'nun Konya'yı ele geçirip Selçuklu sarayında tam altı ay oturduğunu kaydetmektedir²¹.

Daha evvel 660 (1261) tarihinde Karamanoğulları'ndan Karaman, Zeynu'l-hacc ve Bunsuz'un 20.000 kişilik bir kuvvet ile Konya'yı almak için şehre yürüdüklerini, fakat Müineddin Pervane tarafından mağlup ve son iki şahsın Konya'da idam edildiklerini biliyoruz²². Ayrıca Karamanlılardan daha sonra 675 (1276) yılında meydana gelen Şerefeddin İbn el-Hatîr hareketine katılarak Karamanoğlu Mehmed Bey'in emrinde Selçuklulara karşı isyan ettiklerini görüyoruz²³. Yine aynı şekilde Mehmed Bey'in kumandasında ve

18 A.g.e., beyit : 903 : «Sana bir il ü şehri ü mülk vireyim
Baki eksik ne var ise göreyim». ve devamındaki beyitler.

beyit : 977 : «Var ise mülketün sana
Ol ki degdi bana bana olsun».

19 A.g.e., beyit : 981 vd.

20 672(1273-1274).

21 *Menâkibu'l-kudsîyye*, beyit : 991-993.

22 Aksarâyî, *Musâmeretu'l-ahbâr*, s. 71-73; N. Kaymaz, a.g.e., s. 97 vd.

23 N. Kaymaz, a.g.e., s. 143 vdd.; O. Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 537.

idaresinde Mayıs 1277 tarihinde II. Keykâvus'un oğlu şehzade Alaeddin Siyavuş (Cimri)'u Konya'da Selçuklu tahtına çıkartmaları²⁴ onların defalarca Konya üzerine saldıkları göstermektedir. Muhlîs Paşa'nın da Konya hâkimiyeti Karamanlıların şu ve buna benzer isyanlarından ve Konya üzerine yaptıkları saldırılardan biri olabilir.

Osmanlı kaynakları Muhlîs Paşa'nın Konya Selçuklu tahtında altı ay müddetle hüküm sürdüğünü anlatırlarken, biri diğerinden aktarmalar yaparlar. Bazı rivayetlere göre kırk gün bazılarında göre ise altı ay süren²⁵ bu hâkimiyet müddetinin ne zaman olduğu hususunda kaynaklarda değişik bilgiler vardır. Genellikle, Muhlîs Paşa'nın Sultan Gıyaseddin'in ölümünden sonra, tahtın hemen boşalmasıyla akebinde Konya'ya hâkim olmuş olduğu kaydedilir²⁶. Nişancı Mehmed Paşa, bu olayın, 708 (1308-1309) yılında; Müneccimbaşı Ahmed Dede Efendi ise, 707 (1307-1308) yılında meydana geldiğini kaydederler. Halbuki Elvan Çelebi'nin, Muhlîs Paşa'nın 672 (1273-1274) yılında Konya'ya hâkim olduğunu kaydettiğini yukarıda söylemiştik.

Ayrıca Müneccimbaşı, «...Şeyh Muhlîs Paşa el-karamânî, kerâmet sahibi bir kimse idi. Gıyaseddin Mes'ud 707 (1307-1308) yılı sularında vefat edince, Selçuklu Devletinin ileri gelenleri toplanarak Şeyh Muhlîs Paşa'yı tahta geçirdiler, altı ay tahta kaldıktan sonra tahtı terketti» diye değişik bir bilgi verir²⁷. Burada Muhlîs Paşa'nın Sultan Gıyaseddin Mes'ud zamanında Konya tahtına hâkim olması ve 707 ve 708 yıllarının kaydedilmesi gerçekten Elvan Çelebi'nin verdiği bilgiye ters düşmektedir. 672 (1273-1274) yılı III. Gıyased-

24 O. Turan, a.g.e., s. 558.

25 «... Bâbâilerden Muhlîs Paşa bir sebeble Pâdişâh oldu. Babâileri kuranlardan intikâm alub ol leşkerden kim varsa hep kılıçtan geçirdi. Kırk gün beglik etti. Bazıları altı ay beglik etti dedi...» Oruç Bey, *Tevârih-i Âl-i Osmân*, nşr. F. Babinger, Hannover 1925, s. 11; «... Muhlîs Paşa altı ay Pâdişâh olub tahtına oturdu». Nişancı Mehmed Paşa, *Târîh-i Nişancı*, İstanbul 1290, s. 98; «... Muhlîs Paşa... Sultan Gıyaseddin'in ölümünden sonra... serir-i hükûmete iclâs etmişler, altı ay mîkdârı icrây-ı ahkâm etmesine sebep olmuşlar...», Gelibolulu Mustafa Âli, *Kühûl-ı ahbâr*, İstanbul 1285, V/39-40.

26 Bk. Oruç Bey, s. 11; Âli, aynı yer; Müneccimbaşı, *Câmî'ü'd-düvel*, Nuruosmanîye ktb. no : 3172, vr. 273b.

27 Müneccimbaşı, aynı yer.

din Keyhüsrev zamanına rastlar ve bizce Muhlîs Paşa'nın Konya hâkimiyeti için kabul edilebilecek en makul kayıt ve geçerli bilgi Elvan Çelebi'nin verdiği bilgidir. Âli, Nişancı ve Müneccimbaşı Ahmed Dede Efendi'nin bu olayın III. Gıyaseddin Mes'ud'un ölümünden sonra meydana geldiğini kaydetmeleri bir yanlışlık eseri olsa gerektir.

Diğer bir husus da Müneccimbaşı'nın «...Selçuklu Devletinin ileri gelenleri toplanarak Şeyh Muhlîs Paşa'yı tahta geçirdiler»

ولما تولى غياث الدين مسعود من حدود سنة ٧٠٧ اجتمع عليه اعيان دولة السلاجوقية
فاجلسوه على سرير الملك ...

diye kaydetmesi gerçekten mümkün olmayan bir husustur. Zira Selçuklu Devleti ile daima sürtüşmüş olan bir akımın ve gurubun bir ferdini Selçuklu Devletinin ileri gelenlerinin toplanarak tahta oturtmaya karar vermeleri zaten *Menâkibu'l-kudsîyye*'deki malumatla uyuşmamaktadır. Ayrıca Hânedâna mensup olmayan birinin ailenin veya devletin ileri gelenleri tarafından tahta oturtulması da mümkün değildir.

Nitekim Kemalpaşazâde de bu konuya bir açıklık getirerek Muhlîs Paşa'nın bu şekilde seçilerek değil, Babailer'in o sıradaki reisi olarak Konya üzerine yaptığı bir saldırı ile başkenti ele geçirdiğini ve bir rivayette kırk gün, diğer bir rivayete göre ise altı ay müddetle Konya tahtını ele geçirip burada hüküm sürdüğünü kaydeder²⁸.

Netice olarak Muhlîs Paşa'nın III. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında Babailerin şeyhi olarak 672 (1273-1274) yılında Konya'ya kırk gün veya altı ay müddetle hâkim olduğunu ve bu müddetin sonunda tahtı kendi isteğiyle terkederek Osman Gazi'nin yanına, fetih hareketlerine katılmak üzere uc'a geldiğini ve hayatının sonuna kadar burada kaldığını görüyoruz²⁹.

28 Kemâl Paşa-zâde, *Tevârih-i Âli-i Osman*, nşr. Ş. Turan, II. Defter, Ankara 1983, s. 66 vd.

29 *Menâkibu'l-kudsîyye*, beyit : 1043 vd. O sıralarda Osman Bey, yaşlanmış bulunan babasının yerine bakmakta ve Beyliğin liderliğini fiilen üstlenmiş bulunmaktadır. Zira Ertuğrul Gazi gerçekten Muhlîs Paşa'nın uc'a gelmesinden bir kaç yıl sonra 680(1281) yılında vefat etmiştir. Bu durumda Muhlîs Paşa'nın Osman Gazi'nin yanında diğer şeyh ve müridler gibi Gaza'ya katıldığını görmekteyiz.

Diğer bir husus da yine Osmanlı kaynaklarında Muhlîs Paşa'nın bu kısa hâkimiyetinden sonra tahtı Nûre Süfî'nin oğlu Karaman'a bıraktığını kaydetmeleridir.

Oruç Bey'in³⁰ ilk defa zikrettiği bu rivâyet Nişancı Mehmed Paşa ve Âli tarafından tekrarlanmıştır. Ancak bir yandan 708 (1308-1309) yılında Sultan Gıyâseddin Mes'ud vefat ettikten sonra³¹ der ve diğer yandan Muhlîs Paşa'nın, tahtı Karaman'a bıraktığını kaydederler. Halbuki Nûre Süfî'nin oğlu Karaman Bey 1261 yılı civarında vefat ettiğine³² ve bu olaydan sonra Muhlîs Paşanın tahtı ele geçirdiğine göre, tahtın Karaman Bey'e bırakılması mevzubahis olamaz. Şayet Muhlîs Paşa'nın tahtını Karamanoğullarından birine terketmesi söz konusu ise aralarındaki münasebetler açısından bu şahsın Karaman'ın oğlu Mehmed Bey olması muhtemeldir. Elvan Çelebi'nin, Muhlîs Paşa'nın, Konya hâkimiyeti için kaydettiği 672 (1273-1274) yılı gerçekten Karamanoğlu Mehmed Bey'in, beyliğin başında bulunduğu ve Beyliğin tesisi için kesif faaliyetler içinde olduğu bir tarih olarak gözüktüyor³³. Yine de bu olayın tarihi eserlerden çok *Menâkibu'l-kudsîyye* gibi bir menâkıbnâmenin verdiği bilgilere dayanması bizde tereddüdler uyandırmaktadır.

Bu bakımdan netice olarak gerek *Menâkibu'l-kudsîyye* ve gerekse diğer kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, Muhlîs Paşa'nın 672 yılında Konya'ya kısa bir müddet hâkim olduğunu, daha sonra şehrin hâkimiyetini Karamanoğlu Mehmed Bey'e bırakarak Osman Gazi'nin yanına gittiğini ve hayatının sonuna kadar burada yaşadığını kabul edebiliriz.

Anadolu Selçuklularının bu zayıf devresinde kısa bir müddet de olsa tahtı ele geçiren babaî şeyhi Muhlîs Paşa'nın, Osman Gazi'nin yanında geçirdiği hayatının bundan sonraki bölümü ve faaliyet-

30 Oruç Bey, aynı yer.

31 Sultan Gıyâseddin Mes'ud'un vefat tarihini de gerek Nişancı ve gerek Müneccimbaşı hatalı olarak 707(1307-1308) ve 708(1308-1309) yıllarında kaydederler. Halbuki araştırmalarda Sultan II. Gıyâseddin Mes'ud'un 1310 yılında vefat ettiği belirtilmektedir, bk. O. Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, s. 684.

32 Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 3.

33 Bk. M.C.Ş. Tekindağ, Karamanlılar mad. I.A.; Uzunçarşılı, a.g.e., aynı yer vd.

leri hakkında ciddi bir bilgiye rastlamıyoruz. Ancak Muhlis Paşa, diğer Ahî dervişleri gibi Osmanlı Beyliği'nin ilk dönemlerinde gerçekleştirilen fetihlerde rol oynadığını söylemek mümkündür. Başta şeyh Edebâli olmak üzere bütün uc dervişleri, fiilen fetihlere katıldıkları gibi Beyliğin yönetiminde, Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi'ye büyük yardımlarda bulunmuşlardı.

Muhlis Paşa'nın oğlu Aşık Paşa ve torunu Elvan Çelebi de bu konuda pek malumat vermemektedirler. Elvan Çelebi, Muhlis Paşa'nın ilk dönemlerdeki faaliyetleri hakkında teferruat sayılabilecek bilgiler vermesine rağmen hayatının bu dönemi hakkında nedense susmaktadır.

Ayrıca gerek Menâkıbnâme'de ve gerekse diğer kaynaklarda onun eserlerinin olup olmadığını da öğrenmek mümkün olmuyor.